

608

Temeljem članka 17. stavak 2. i članka 72. Zakona o hrani ("Službeni glasnik BiH", broj 50/04) i članka 17. Zakona o Vijeću ministara Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/03, 81/06, 76/07, 81/07, 94/07 i 24/08), Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine, u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, na 46. sjednici, održanoj 8. svibnja 2008. godine, donijelo je

PRAVILNIK**O UVJETIMA ZA UPORABU PREHRAMBENIH
ADITIVA U HRANI NAMIJENJENOJ PREHRANI
LJUDI****DIO PRVI - OPĆE ODREDBE****Članak 1.****(Predmet)**

Pravilnikom o uvjetima za uporabu prehrambenih aditiva u hrani namijenjenoj prehrani ljudi (u daljnjem tekstu: Pravilnik) uređuje se uporaba i uvjeti za uporabu aditiva u hrani (u daljnjem tekstu: prehrambeni aditivi), kakvoća i propisuju se specifični kriteriji čistoće, kao i drugi zahtjevi za prehrambene aditive i njihove mješavine koji moraju biti ispunjeni u proizvodnji i prometu.

Članak 2.**(Definicije)**

Pojmovi uporabljeni u ovome Pravilniku imaju sljedeća značenja:

- a) *prehrambeni aditiv* jest svaka tvar poznatog kemijskog sastava koja se uobičajeno ne upotrebljava kao hrana sama za sebe niti je tipičan sastojak hrane, bez obzira na prehrambenu vrijednost, a namjenski se dodaje u svrhu poboljšanja tehnoloških i senzorskih svojstava hrane u tehnološkom postupku proizvodnje, tijekom pripreme, obrade, dorade, prerade, oblikovanja, pakiranja, transporta i čuvanja, što dovodi ili se može očekivati da dovede do toga da on

- sam ili njegov sekundarni proizvod izravno ili neizravno postaje sastojak te hrane;
- b) **specifični kriterij čistoće** obuhvaća metode kvalitativnih i kvantitativnih analiza prehrambenih aditiva potrebnih za verifikaciju, kao i procedure uzimanja uzoraka radi utvrđivanja da li su dosegnuti propisani kriteriji čistoće;
- c) **quantum satis** znači da maksimalno dopuštena količina prehrambenog aditiva nije propisana, ali se prehrambeni aditiv rabi prema načelu dobre proizvođačke prakse u količini koja nije veća od potrebne za postizanje željenog tehnološkog učinka, pri čemu prehrambeni aditiv ne mijenja prirodu, sastav i kakvoću proizvoda;
- d) **liste odobrenih prehrambenih aditiva** jesu liste koje na prijedlog Agencije za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Agencija), na temelju utvrđene procedure, usvaja Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, a odnose se na kategorije prehrambenih aditiva iz članka 4. ovoga Pravilnika (u daljnjem tekstu: liste odobrenih aditiva);
- e) **pomoćna sredstva ili pomoćne tvari** u procesu proizvodnje jesu tvari koje se ne smatraju sastojkom hrane, ali se namjerno rabe u proizvodnji sirovina, hrane ili njihovih sastojaka u svrhu zadovoljenja određenih tehnoloških potreba za vrijeme tretiranja ili proizvodnje i mogu postati nehotičan, neizbježan zaostatak ili derivat u krajnjem proizvodu.

Članak 3.

(Izuzeci od primjene)

Odredbе ovoga Pravilnika ne primjenjuje se na:

- pomoćna sredstva ili pomoćne tvari;
- tvari koje se upotrebljavaju za zaštitu bilja ili biljnih proizvoda sukladno propisima koji se odnose na zdravlje bilja;
- arome koje se rabe u hrani;
- tvari koje se dodaju hrani kao hranjivi sastojci u svrhu poboljšanja prehrambene vrijednosti hrane (vitamini i minerali).

Članak 4.

(Kategorije prehrambenih aditiva)

Prehrambeni aditivi u hrani, prema ovome Pravilniku, razvrstani su u sljedeće kategorije:

- boje;
- konzervansi;
- antioksidansi;
- emulgatori;
- emulgatorske soli;
- stabilizatori za zadržavanje boje i održavanje pjene;
- zgušnjivači;
- sredstva za želiranje;
- kiseline;
- regulatori kiselosti;
- sredstva za sprečavanje zgrudnjavanja;
- sladila;
- sredstva za pojačavanje okusa;
- sredstva za povećanje obujma;

- sredstva protiv stvaranja pjene;
- sredstva za glaziranje - poliranje;
- sredstva za tretiranje brašna;
- učvršćivači;
- propelenti - potisni plinovi;
- sredstva za reguliranje vlažnosti -humektanti;
- sredstva za dizanje tijesta;
- modificirani škrobovi;
- enzimi (samo oni koji se rabe kao prehrambeni aditivi).

Članak 5.

(Uporaba prehrambenih aditiva)

- U proizvodnji ili preradi hrane mogu se rabiti sve kategorije prehrambenih aditiva i njihovih navedenih mješavina iz članka 4. ovoga Pravilnika, za koje je usvojena lista odobrenih aditiva.
- Samo se prehrambeni aditivi iz članka 4. ovoga Pravilnika mogu rabiti pod uvjetima propisanim člankom 6. ovoga Pravilnika.
- Uvrštavanje prehrambenog aditiva u jednu od kategorija zasniva se na temeljnoj funkciji koju on ima u hrani, što ne isključuje mogućnost da taj prehrambeni aditiv bude odobren i za više funkcija.
- Prehrambeni aditivi u svakome trenutku moraju biti usklađeni sa usvojenim specifičnim kriterijima čistoće.

Članak 6.

(Opći kriteriji za uporabu)

- Uporaba prehrambenih aditiva i njihovih mješavina može biti odobrena samo pod uvjetom da:
 - je moguće dokazati opravdanost njihove tehnološke uporabe i da taj učinak nije moguće postići na bilo koji drugi ekonomski ili tehnološki izvodiv način;
 - ne predstavljaju opasnost za zdravlje potrošača prilikom uporabe u predloženim koncentracijama, ukoliko je to moguće ocijeniti na temelju dostupnih znanstvenih dokaza;
 - ne dovode potrošača u zabludu u pogledu prave prirode, sastojaka ili prehrambene vrijednosti hrane;
 - se dodaju hrani u količinama dopuštenim odnosno propisanim odgovarajućim pravilnikom i da su uvršteni u liste odobrenih aditiva koje su sastavnim dijelom svakog pojedinačnog pravilnika;
 - se njihovim miješanjem i dodavanjem hrani ne stvaraju toksični produkti tijekom prerade, čuvanja i uporabe.
- Pri uporabi prehrambenih aditiva i njihovih mješavina, u smislu stavka (1) ovoga članka, aditivi trebaju ispuniti jedan ili više uvjeta utvrđenih ovim Pravilnikom i biti uporabljeni za sljedeće namjene:
 - poboljšanje i očuvanje kakvoće, stabilnosti ili senzorskih svojstava hrane, pri čemu prehrambeni aditiv ne smije mijenjati prirodu, sastav i kakvoću hrane;
 - osiguravanje pomoći u proizvodnji, preradi, pripremi, tretiranju, pakiranju, transportu ili čuvanju proizvoda, pri čemu prehrambeni aditiv ne smije biti uporabljen za prikrivanje neispravnih sirovina, loših higijenskih i tehnoloških postupaka ili prakse;

- c) očuvanje hranjive vrijednosti hrane, osim kada hrana nije bitan dio uobičajene prehrane, a prehrambeni je aditiv nužan u proizvodnji hrane namijenjene skupinama potrošača s posebnim dijetetskim potrebama;
 - d) osiguravanje potrebnih sastojaka za proizvode namijenjene potrošačima s posebnim dijetetskim potrebama.
- (3) Prehrambeni aditivi se rabe za: konzerviranje, bojanje, emulgiranje, sprečavanje oksidacije, stabiliziranje, želiranje, zgrušnjavanje, reguliranje kiselosti, pojačavanje okusa, zaslađivanje, glaziranje (poliranje), održavanje svježine, tretiranje brašna i druge namjene.

Članak 7.

(Provjera prehrambenih aditiva)

- (1) Da bi se ocijenili mogući štetni učinci prehrambenih aditiva ili njihovih derivata, prehrambeni aditivi moraju se podvrgnuti provjeri zdravstvene ispravnosti i odgovarajućem vrednovanju.
- (2) U vrednovanju prehrambenih aditiva uzima se u obzir bilo kakav kumulativni ili sinergistički učinak njegove pojačane uporabe, kao i fenomen netolerancije, odnosno pojavu da ljudi ne podnose tvari strane organizmu.
- (3) Provjeru zdravstvene ispravnosti i vrednovanje prehrambenih aditiva s lista odobrenih aditiva obavljaju nadležni laboratoriji koje ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine na prijedlog Agencije, uz prethodno mišljenje Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine.

Članak 8.

(Nadzor nad prehrambenim aditivima)

- (1) Prehrambeni aditivi moraju se čuvati pod neprestanim nadzorom, u posebno kontroliranoj prostoriji uz obvezu svakodnevnog evidentiranja utroška.
- (2) Svi aspekti uporabe prehrambenih aditiva, u svjetlu novih znanstvenih informacija, saznanja i izmijenjenih uvjeta, moraju se preispitati kada je to potrebno.
- (3) Odobreni prehrambeni aditivi u svakome trenutku moraju biti usklađeni sa usvojenim, odnosno propisanim kriterijima čistoće.
- (4) Sadržaj prehrambenih aditiva koji se rabe u proizvodnji hrane mora biti ograničen na najmanji sadržaj potreban za postizanje željenoga učinka.

Članak 9.

(Dnevni unos prehrambenih aditiva)

- (1) Prilikom konzumiranja hrane, obvezno se mora uzeti u obzir ukupno prihvatljiv dnevni unos ili ekvivalentna ocjena, koja je utvrđena za određeni prehrambeni aditiv, kao i mogući dnevni unos istog prehrambenog aditiva iz svih izvora.
- (2) Kada je prehrambeni aditiv uporabljen u hrani namijenjenoj skupinama potrošača s posebnim prehrambenim potrebama, potrebno je obratiti pozornost na mogući dnevni unos prehrambenog aditiva za potrošače iz tih skupina.

Članak 10.

(Deklariranje prehrambenih aditiva)

- (1) Prehrambeni aditivi i njihove mješavine koje nisu namijenjene prodaji krajnjem potrošaču mogu se nuditi na tržištu samo ako njihova pakiranja ili kontejneri sadrže sljedeće informacije, odnosno podatke na deklaraciji koji moraju biti jasni, vidljivi, čitki, nedvosmisleni i neizbrisivi:

a) naziv prehrambenog aditiva i njegov E-broj prema odobrenim listama aditiva dane padajućim redom u odnosu na njegovu masu u mješavini, naziv mješavine prehrambenog aditiva te trgovačko ime ako ga proizvod ima; ako je uporaba nekog prehrambenog aditiva ili bilo kojeg drugog sastojka u hrani ograničena, potrebno je navesti i njihov sadržaj u postotcima (%);

b) ako su prehrambenom aditivu dodane druge tvari ili sastojci hrane koji omogućuju skladištenje, prodaju, standardizaciju, razblaživanje ili otapanje prehrambenog aditiva ili drugi prehrambeni aditivi kao što su nosači, navodi se naziv prehrambenog aditiva i njegov E-broj prema listama odobrenih aditiva te ostali sastojci, i to padajućim redom u odnosu na njihov količinski udio u mješavini;

c) oznaku: "**za uporabu u hrani**" ili oznaku: "**ograničena uporaba u hrani**", naziv hrane ili kategorije hrane za koju su namijenjeni ili bližu obavijest o namjeni;

d) neto količinu izraženu u jedinicama mase ili obujma proizvoda, a za prehrambene aditive u tabletama i broj tableta u pakiranju;

e) ako je potrebno, posebne uvjete za čuvanje i uporabu;

f) uputu o načinu uporabe;

g) oznaku serije ili lota;

h) naziv i sjedište proizvođača ili subjekta koji je upakirao proizvod (ako proizvod ne pakira proizvođač) ili uvoznika i distributera, kao i zemlju podrijetla ako je prehrambeni aditiv uvezen;

i) datum roka valjanosti do kojeg proizvod pravilnim skladištenjem zadržava svoja posebna svojstva označava se riječima: "**najbolje upotrijebiti do....**" (ako datum uključuje naznaku dana, mjeseca i godine) ili "**najbolje upotrijebiti do kraja....**" (ako datum uključuje mjesec i godinu);

j) prehrambeni aditivi ili njihove mješavine koji su s mikrobiološkog gledišta brzo kvarljive i predstavljaju neposrednu opasnost za zdravlje ljudi, minimalni rok uporabe mora biti označen riječima: "**upotrijebiti do....**";

k) druge podatke bitne za korisnika.

(2) Podaci iz stavka (1) ovoga članka mogu se davati i uz dokumentaciju koja se dostavlja tijekom ili prije isporuke prehrambenog aditiva, s tim što oznaka: "**namijenjeno proizvodnji hrane, a ne prodaji krajnjem potrošaču**" mora biti vidno istaknuta na omotu ili kontejneru.

(3) Prehrambeni aditivi koji se prodaju subjektima u poslovanju s hranom, za uporabu u proizvodnji hrane, moraju biti označeni tako da sadrže navedene obavijesti, radi osiguravanja pravilne uporabe i uspostave sustava sljedivosti.

Članak 11.

(Prodaja krajnjem potrošaču)

(1) Prehrambeni aditivi namijenjeni prodaji krajnjem potrošaču mogu se nuditi na tržištu samo ukoliko njihovo pakiranje ili ambalaža sadrži sljedeće informacije ili podatke koji moraju biti čitki, jasno vidljivi, nedvosmisleni i neizbrisivi:

a) naziv pod kojim se proizvod prodaje, a koji sadrži naziv prehrambenog aditiva i njegov E-broj prema listi

odobrenih aditiva ili opis proizvoda koji je dovoljno jasan da omogućuje njegovo razlikovanje od prehrambenog aditiva s kojim bi mogao biti zamijenjen;

- b) podatke iz članka 10. stavak (1) ovoga Pravilnika.
- (2) Prehrambeni aditivi namijenjeni prodaji krajnjem potrošaču moraju biti označeni tako da sadrže navedene podatke, kako bi se osigurala pravilna uporaba i uspostavio sustav sljedivosti.

Članak 12.

(Primjena drugih propisa)

Uz odredbe članka 10. i 11. ovoga Pravilnika primjenjuju se propisi i standardi koji se odnose na Pravilnik o općem deklariranju ili označavanju upakirane hrane.

DIO DRUGI - POSEBNE ODREDBE

Članak 13.

(Znanstveni odbor za prehrambene aditive)

- (1) Agencija osniva Znanstveni odbor za prehrambene aditive, kao stručno tijelo za utvrđivanje i primjenu novih znanstvenih mišljenja i spoznaja, sastavljen od stručnjaka za kakvoću i primjenu prehrambenih aditiva (predstavnicima nadležnih znanstvenih ustanova), koji prate ponovno vrednovanje prehrambenih aditiva s lista odobrenih aditiva.
- (2) Znanstveni odbor će, kroz učešće u radu međunarodnih organizacija koje donose preporuke i standarde o aditivima, prilikom dvojbi ili različitih tumačenja rezultata istraživanja ili analiza, uzimati njihova mišljenja u svojim preporukama.
- (3) Ako u listi odobrenih aditiva nije predviđen prehrambeni aditiv koji se rabi u pojedinim državama a nalazi se na listama tih država, Agencija može dopustiti privremenu uporabu, uz posebno označavanje, prema uvjetima iz članka 6. ovoga Pravilnika.
- (4) Prehrambeni aditivi koji su privremeno dopušteni mogu biti dodani na listu odobrenih aditiva, pod uvjetom da su za njih izneseni znanstveni dokazi glede sigurnosti za uporabu.

Članak 14.

(Aditivi u tradicionalnim proizvodima)

- (1) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na prijedlog Agencije, temeljem utvrđene procedure, može zabraniti uporabu određenih aditiva u proizvodnji hrane koja se smatra tradicionalnom.
- (2) U roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika, Agencija će dostaviti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine listu hrane koja se smatra tradicionalnom, dajući podrobna obrazloženja, uz relevantne pravne odredbe koje zabranjuju uporabu određenih aditiva u toj hrani.
- (3) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine će u roku od devet mjeseci nakon primitka liste iz stavka (2) ovoga članka utvrditi i usvojiti kriterije koji će se primjenjivati pri odlučivanju je li neki proizvod tradicionalan ili ne, te i o državnim zabranama koje se moraju primjeniti sukladno tim kriterijima.
- (4) Postupnim uvođenjem ili isključenjem prehrambenih aditiva iz članka 13. stavak (3) ovoga Pravilnika ne zamjenjuju se pravila koja se već primjenjuju za tradicionalne proizvode.

Članak 15.

(Uspostava sustava za ispitivanje)

- (1) Agencija je dužna da, u suradnji s nadležnim tijelima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, uspostaviti sustav za ispitivanje potrošnje prehrambenih aditiva, koji će

primjenjivati proizvođači i potrošači, a dobivene informacije trebalo bi upotrijebiti za ocjenu i praćenje bilo kojih rizika uporabe tih aditiva, kako bi se odlučilo je li potrebno izvršiti bilo kakve izmjene zakonodavstva.

- (2) Izvješća o ovim saznanjima moraju biti objavljena.

Članak 16.

(Zabrana ili ograničavanje uporabe aditiva)

- (1) U slučaju da postoje, kao rezultat novih informacija ili preispitivanja postojećih informacija, detaljne osnove za sumnju da uporaba određenih aditiva u hrani ugrožava zdravlje ljudi i ako je to sukladno ovome Pravilniku ili bilo kojoj listi odobrenih aditiva u hrani, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine će, na prijedlog Agencije privremeno zabraniti ili ograničiti njihovu uporabu na teritoriji Bosne i Hercegovine.
- (2) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine će o privremenim zabranama ili ograničavanju uporabe određenih aditiva u hrani odmah obavijestiti druge države s kojima je Bosna i Hercegovina potpisala ugovor o slobodnoj trgovini i navesti razloge za svoju odluku.

DIO TREĆI - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 17.

(Uskladenost)

- (1) Svi prehrambeni aditivi koji se upotrebljavaju i prodaju u Bosni i Hercegovini moraju biti sukladni zahtjevima ovoga Pravilnika, kao i iz ostalih pojedinačnih pravilnika koji čine uzajamno vezan set propisa o prehrambenim aditivima.
- (2) Samo oni prehrambeni aditivi koji su sukladni zahtjevima ovoga Pravilnika mogu biti stavljeni u promet na tržište Bosne i Hercegovine.
- (3) Svi prehrambeni aditivi koji se nalaze na zalihama, a koji nisu sukladni zahtjevima ovoga Pravilnika mogu se trošiti do isteka zaliha, a najkasnije šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Pravilnika.
- (4) Dopuštena je prodaja hrane koja se u trenutku stupanja na snagu ovoga Pravilnika nalazi na tržištu do isticanja njezina roka valjanosti, kao i hrane iz uvoza za koju je pokrenut postupak uvoza prije stupanja na snagu ovoga Pravilnika.

Članak 18.

(Uvoz)

- (1) Pri uvozu prehrambenih aditiva za koje je, sukladno propisima o hrani, obavezan međunarodni certifikat o zdravstvenoj ispravnosti i kakvoći, pošiljku mora pratiti međunarodni certifikat o zdravstvenoj ispravnosti i kakvoći.
- (2) Međunarodni certifikat o zdravstvenoj ispravnosti i kakvoći prehrambenih aditiva, kao i drugi dokumenti, moraju biti napisani jednim od pisama i na jednom od jezika u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini.

Članak 19.

(Službene kontrole i inspeksijski nadzor)

Službene kontrole i inspeksijski nadzor nad provedbom ovoga Pravilnika provodit će se sukladno valjanim zakonskim propisima.

Članak 20.

(Prestanak primjene propisa)

Danom stupanja na snagu ovoga Pravilnika prestaju da važe odredbe Pravilnika o kvaliteti aditiva za prehrambene proizvode ("Službeni list SFRJ", broj 39/89), koje se odnose na prehrambene aditive za uporabu u hrani.

Članak 21.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

VM broj 159/08
8. svibnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Vijeća ministara BiH
dr. **Nikola Špirić**, v. r.
